

כי תבא

דין הבאת מקום בביכורים

דברים פרק כו

פרשת כי תבוא

- (א) והיה כי תבוא אל הארץ אשר יקח אלהיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה:
- (ב) ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך אשר יקח אלהיך נתן לך ושמרת בטנא והלכת אל המקום אשר יבחר יקח אלהיך לשכן שמו שם:
- (ג) ובאת אל הכהן אשר יהיה בימים ההם ואמרת אליו הגדתי היום ליקח אלהיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע יקח לאבותינו לתת לנו:
- (ד) ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח יקח אלהיך:
- (ה) וענית ואמרת לפני יקח אלהיך ארמי אבד אבי וירד מצרימה ויגר שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב:
- (ו) וירעו אתנו המצרים ויענונו ויתנו עלינו עבדה קשה:
- (ז) ונצעק אל יקח אלהי אבותינו וישמע יקח את קולנו וירא את ענינו ואת עמלנו ואת לחצנו:
- (ח) ויוצאנו יקח ממצרים ביד חזקה ובזרע נטויה ובמרא גדל ובאותות ובמפתים:
- (ט) ויבאנו אל המקום הזה ויתן לנו את הארץ הזאת ארץ זבת חלב ודבש:
- (י) ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי יקח והנחתו לפני יקח אלהיך והשתחוית לפני יקח אלהיך:
- (יא) ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך יקח אלהיך ולביתך אתה והלוי והגר אשר בקרבך: o
- (יב) כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך בשנה השלישית שנת המעשר ונתתה ללוי לגר ליתום ולאלמנה ואכלו בשעריך ושבועו:
- (יג) ואמרת לפני יקח אלהיך בערתי הקדש מן הבית וגם נתתיו ללוי ולגר ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי:
- (יד) לא אכלתי באני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול יקח אלהי עשיתי ככל אשר צויתני:
- (טו) השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש: o
- (טז) היום הזה יקח אלהיך מצורך לעשות את החקים האלה ואת המשפטים ושמרת ועשית אותם בכל לבבך ובכל נפשך:
- (יז) את יקח האמרת היום להיות לך לאלהים וללכת בדרךיו ולשמר חקיו ומצותיו ולשמע בקולו:
- (יח) ויקח האמירך היום להיות לו לעם סגלה כאשר דבר לך ולשמר כל מצותיו:
- (יט) ולתתך עליו על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש ליקח אלהיך כאשר דבר: o

דברים פרק יב

- (יז) לא תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל נדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך:

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נב עמוד ב - דף נג עמוד א

מיתבי: התרומה והביכורים חייבין עליהן מיתה, וחומש, ואסורים לזרים, והן נכסי כהן, ועולים באחד ומאה, וטעונין רחיצת ידים, והערב שמש. הרי אלו בתרומה ובכורים, מה שאין כן במעשר.

תלמוד בבלי מסכת מכות דף יז עמוד א - עמוד ב

תנ"י. האוכל בכורים עד שלא קרא עליהם, קדשי קדשים חוץ לקלעים, קדשים קלים ומעשר שני חוץ לחומה, השובר את העצם בפסח הטהור - ה"ז לוקה ארבעים; אבל המותיר בטהור, והשובר בטמא - אינו לוקה ארבעים. הנוטל אם על הבנים - רבי יהודה אומר: לוקה ואינו משלח, וחכמים אומרים: משלח ואינו לוקה. זה הכלל: כל מצות לא תעשה שיש בה קום עשה - אין חייבין עליה.

גמ'. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן: זו דברי רבי עקיבא סתימתאה, אבל חכמים אומרים: בכורים - הנחה מעכבת בהן, קריאה אין מעכבת בהן. ולימא: זו דברי רבי שמעון סתימתאה! הא קא משמע לן, דרבי עקיבא כרבי שמעון סבירא ליה. מאי ר' שמעון? דתניא: +דברים י"ב+ ותרומת ידך - אלו בכורים; אמר רבי שמעון: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, קל וחומר ממעשר הקל: ומה מעשר הקל - אוכלן חוץ לחומה לוקה, בכורים לא כל שכן! הא לא בא הכתוב, אלא לאוכל מבכורים עד שלא קרא עליהן שהוא לוקה. +דברים י"ב+ ונדבותיך - זו תודה ושלמים; אמר רבי שמעון: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, קל וחומר ממעשר! הא לא בא הכתוב, אלא לאוכל בתודה ובשלמים לפני זריקה שהוא לוקה. +דברים י"ב+ ובכורות - זה הבכור; אמר ר' שמעון: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, ק"ו ממעשר! אם לפני זריקה, ק"ו מתודה ושלמים! הא לא בא הכתוב, אלא לאוכל הבכור אפי' לאחר זריקה שהוא לוקה. +דברים י"ב+ בקרך וצאנך - זו חטאת ואשם; אמר רבי שמעון: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, קל וחומר ממעשר! אם לפני זריקה, קל וחומר מתודה ושלמים! אם לאחר זריקה, קל וחומר מבכור! הא לא בא הכתוב, אלא לאוכל מחטאת ואשם אפילו לאחר זריקה חוץ לקלעים - שהוא לוקה. +דברים י"ב+ נדריך - זו עולה; אמר ר"ש: מה בא זה ללמדנו? אם לאוכלן חוץ לחומה, ק"ו ממעשר! אם לפני זריקה, קל וחומר מתודה ושלמים! אם לאחר זריקה, ק"ו מבכור! אם חוץ לקלעים, קל וחומר מחטאת ואשם! הא לא בא הכתוב, אלא לאוכל מן העולה לאחר זריקה אפילו בפנים - שהוא לוקה. אמר רבא: דילידא אימיה - כר"ש תיליד, ואי לא - לא תיליד, ואע"ג דאית להו פירכא, מאי חומרא דבכורים ממעשר? שכן אסורים לזרים, אדרבה, מעשר חמור, שכן אסור לאונן!

רמב"ם הלכות ביכורים פרק ג הלכה ג

כהן שאכל בכורים חוץ לירושלים מאחר שנכנסו לפנים מן החומה לוקה מן התורה שנאמר לא תוכל לאכול בשעריך וגו' ותרומת ידך והם הבכורים כמו שבארנו בהלכות תרומה, וכן אם אכל הכהן בירושלים קודם הנחה בעזרה לוקה מן התורה כמי שאכלן בחוץ לפי שהן טעונין הנחה בעזרה שנאמר והנחתו לפני מזבח י"י אלהיך.

ספר המצוות לרמב"ם מצות לא תעשה קמט

והמצוה הקמ"ט היא שהזהיר הכהנים מאכול בכורים בחוץ. והוא אמרו ית' (ראה יב) לא תוכל לאכול בשעריך וכו' ותרומת ידך. ובאה הקבלה (ש"נ) ותרומת ידך אלו הביכורים. שהוא לא הניח בזה הפסוק דבר שהוא טעון הבאת מקום שלא זכרו בביאור ואמר בכלל ותרומת ידך והוא הבכורים בלא ספק שבאר בהם שטעונין הבאת מקום, אמנם התרומה הנה הוא ידוע שהיא אינה טעונה הבאת מקום ואיך יזהיר מלאכול אותה בשעריך. ולשון ספרי לא בא הכתוב אלא לאוכל בכורים שלא קרא עליהן שהוא עובר בל"ת. וכבר התבאר בסוף מכות (יט א) שאינו חייב עליהן אלא קודם שיניחם בעזרה אבל משהניחם בעזרה הוא פטור עליהן ואע"פ שלא קרא. ובבכורים גם כן התנאי שבמעשר שני (ל' קמא - ג) כלומר שאינו חייב עליהן אלא קודם שיניחם בעזרה אבל משהניחם בעזרה הוא פטור עליהן ואע"פ שלא קרא. ובבכורים גם כן התנאי שבמעשר שני (ל' קמא - ג) כלומר שאינו חייב עליהן כשאכלן בחוץ כל מי שאכלן עד שיראו פני הבית וכשיאכל מהם כל מי שאכל אחר שראו פני הבית קודם הנחה בעזרה הוא חייב מלקות לבד אם היה כהן. אולם הישראל הוא חייב מיתה בידי שמים כל זמן שיאכל בכורים ואפילו לאחר קריאה. ובבאור אמרו (בכורי' רפ"ב) התרומה והביכורים חייבים עליהם חומש ומיתה ואסורים לזרים. ואם אכל אותם בזדון חייב מיתה ובשוגג מוסיף חומש כדין התרומה (ל' קלג) בשוה. כי מאחר שקראם יתעלה תרומת ידך נתחייבו משפטי התרומה. וראוי לך שתבין הנה הבנה טובה עד שלא ישתבש עליך הענין. וזה כי הכהן שאכל הבכורים משראו פני הבית קודם הנחה בעזרה לוקה ואזהרתיה מלא תוכל לאכול בשעריך וכו' ותרומת ידך כמו שהתבאר

בגמר מכות (יז א) כמו ישראל במעשר שני (ל' קמא - ג) שהוא לוקה על אכילתו חוץ למקום ואע"פ שהוא שלו. אמנם ישראל כשאכל הבכורים אחר שראו פני הבית כל זמן שאכלם חייב מיתה בידי שמים. ואזהרתיה מן וכל זר לא יאכל קדש (אמור כב) כמו שבארנו במצות קל"ג מאלו המצות. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במכות (יז - יט א):

רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ג הלכה ה

האוכל מע"ש באנינות של תורה לוקה שנאמר לא אכלתי באוני ממנו, והוא שיאכלנו במקום אכילתו בירושלים, אבל אם אכלו בחוץ באנינות, או שאכלו בפנים באנינות של דבריהם מכין אותו מכת מרדות.

רמב"ם הלכות מעשר שני ונטע רבעי פרק ג הלכה ז

ולא מע"ש בלבד אלא כל הקדשים כולן אם אכלן באנינות של תורה לוקה, ובאנינות של דבריהן מכין אותו מכת מרדות.

רמב"ם הלכות ביכורים פרק ג הלכה ו

ומניין שהבכורים אסורין לאונן שהרי נאמר בהן ושמחת בכל הטוב מכלל שהוא חייב לאוכלן בשמחה לא באנינות, והאוכלן באנינות מכין אותו מכת מרדות.

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קכח

והמצוה הקכ"ח היא שצונו להוציא מעשר שני והוא אמרו יתעלה (ראה יד) עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה שנה שנה. ולשון ספרי שנה שנה מלמד שאין מעשרין אותו משנה לחברתה אין לי אלא מעשר שני שבו דבר הכתוב מנין לרבות שאר מעשרות תלמוד לומר עשר תעשר. ולשון התורה (שם) הוא להיות זה המעשר עולה לירושלם ויאכלהו שם בעליו. וכבר קדם לנו (מ' קיט) לשונם בזה. וכבר דקדק הכתוב במצוה זו ואמר שמה שאי אפשר להביאו לרוחק הדרך יפדה אותו ויעלה דמיו לבית הבחירה ויוציאהו שם במזון לבד והוא אמרו יתעלה (שם) וכי ירחק ממך המקום כי לא תוכל שאתו וכו'. וכבר בא לשון התורה גם כן בדיון מצוה זו שאם פדאו לעצמו יוסיף חומש והוא אמרו יתעלה (ס"פ בחקתי) ואם גאול יגאל איש ממעשרו חמישיתו יוסף עליו. וכבר התבאר משפטי מצוה זו כלם במסכת מעשר שני. והוא גם כן אינו חובה מן התורה אלא לפירות ארץ ישראל. ולא יאכל זה המעשר אלא בפני הבית. ולשון ספרי (פ' ראה, הל' מע"ש רפ"ב) מקיש אכילת בכור למעשר שני מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית כך מעשר לא יהא נאכל אלא בפני הבית:

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה קכה

והמצוה הקכ"ה היא שצונו להוציא הביכורים ולהביאם למקדש והוא אמרו ית' (משפטי' כג) ראשית בכורי אדמתך תביא בית יי' אלדיך. ומבואר שמצוה זו אינה נוהגת אלא בפני הבית. ולא יובאו אלא מפירות ארץ ישראל וסוריא ועבר הירדן ומשבעת המינין לבד. וכבר התבאר משפטי מצוה זו במסכת בכורים. והתבאר שם (רפ"ב וספ"ג) שהם נכסי כהן כלומר פירות הביכורים: